

Egyesületünk az adófizetők 1%-os megajánlásából ez évben 162.236 Ft juttatásban részesült. Ezt, valamint mecénásainknak, a tagdíjat befizetőknek, folyóiratunk előfizetőinek és a tagdíjukat túlfizetőknek egyaránt megköszönjük segítségüket.

Tagságunk részére – a TÁÉG-gel kötött szerződésünk alapján – változatlanul biztosítottuk a Károly-magaslat kilátótorony díjmentes látogatását, az erre vonatkozó igazolványokat a 2007. évre is kiadtuk.

Az Egyesület elnökségétől 80. életévemre tekintettel visszavonulok, több elnökségi tagunk hasonlóképpen átadja helyét. Húszévi működésem idején sok-sok kedves tagunk segített, ezt az alkalmat is megragadom, hogy ezért mindenkinek köszönetet mondjak. Kérem, hogy a közgyűlés által megválasztott új elnökséget is hasonlóan támogassák, hogy Egyesületünk továbbra is aktívan működhessen városunk kultúrájának javára.

Dr. Kubinszky Mihály

elnök

2007. LXI. ÉVFOLYAM 2. SZÁM / SOPRONI ARCOK

2007. LXI. ÉVFOLYAM 2. SZÁM / SOPRONI ARCOK

2007. LXI. ÉVFOLYAM 2. SZÁM / SOPRONI ARCOK / Kovács József László: Melchior Mollay praeceptor et musicus (1690–1691). Tisztelgés Mollay Károly halálának 10. évfordulóján

Kovács József László: Melchior Mollay praeceptor et musicus (1690–1691). Tisztelgés Mollay Károly halálának 10. évfordulóján

A Soproni Szemle 1993. évfolyamában Mollay Károly professzor 80. születésnapjára megjelent egy tartalmas életrajzi riport-beszélgetés: „*Én most is mindennap Sopronban vagyok...* Születésnap beszélgetés Mollay Károllyal” címmel. A riport készítőjének szándéka szerint „a beszélgetésnek kettős célja volt, egyrészt az, hogy a Soproni Szemle olvasói első kézből ismerjék meg gazdag életútjának egyes állomásait és helytörténeti „ars poeticá”-ját, másrészt az, hogy olyan, Sopron története szempontjából érdekes adatokat örökössünk meg, amelyek enélkül feledésbe merülnének.” A riport az alábbi kérdéssel indult:

„– Professzor úr sokat foglalkozott a középkori soproni családi nevekkel. Vajon saját családjával kapcsolatban végzett-e hasonló kutatásokat?

– Ez nagyon érdekes kérdés. Az én nevem se nem magyar, se nem német, se nem szláv. Még nem vagyok benne egészen biztos, de az a gyanúm, hogy hódoltság korabeli török. A törökben a mullah papot, tanítót, szóval tanult embert jelent. Buda visszavételénél fogságba került egy török, itt marad, megkeresztelkedik, és mint török tolmács működik tovább, úgy gondolom, hogy ez lehetett a mi ősrünk. A család azután Nyugat-Magyarországra került, és ott teljesen elnémetesedett. Burgenlandban, Bécsben ma is még számos Mollay van, de Magyarországon csak mi és a budapesti Mollay János

családja vagyunk.”²³⁸⁽²³⁸⁾

A Mollay család származásának valószínű megoldásához hozzásegített az, hogy megtaláltam Melchior Mollay, az 1691-ben Sopronban működő katolikus kántortanító (zenész) nevét, aláírását, egy munkavégzés igazolásán. Az 1980-as évek közepétől számba vettem a még kiadatlan kéziratos soproni krónikákat. Ekkor találtam meg az Evangélikus Országos Levéltárban Hans Giwiczer (1665–1679) és Andreas Haberle (1691) „Hauschronik”-ját, amelynek a szövegét részben feldolgoztam.²³⁹⁽²³⁹⁾

Ekkor számba vettem más egykorú, kiadatlan forrásokat is, így Kaleschiák Péter katolikus káplán naplóját. A szerzőről 1942-ben Bán János közölt rövid, de adatokban gazdag írást „Kaleschiák Péter (1616–1696)” címmel.²⁴⁰⁽²⁴⁰⁾ A soproni városplébánia levéltárában található a hatalmas, 1200 lapot számláló anyakönyv, amelyet a szorgalmas káplán írt. Bán János az itt található egyéb krónikás, kortörténeti feljegyzésekből fontos megállapításokat vont le: „Még érdekesebbek kortörténeti szempontból azok a ²⁰¹feljegyzések, amelyeket Kaleschiák az anyakönyv elejéhez és végéhez csatolt. Az elején foglal helyet 31 oldalra terjedő naplója, valamint az évi istentiszteleti rend leírása, az utolsó 24 oldalt pedig a soproni katolikus egyházi vagyonnak: a plébániának, a templomoknak, a beneficiumoknak, az egyházi rendeltetésű 8 céhnek részletes leltára tölti ki, és végül a Szent Mihály templom oltárhelyeinek helyrajzi tervét kapjuk.”²⁴¹⁽²⁴¹⁾

Bán János nem vizsgálta meg a nagy terjedelmű, fólió alakú kötet záró lapját, az ún. szennylevelet. Ugyanis itt olvasható a Mollay család leszármazásáról egy fontos feljegyzés. Ezen a kéziratot záró lapon több tollpróba található. A legfontosabb azonban az íráspróbák után két aláírással hitelesített, a katolikus iskolához és a Szent Mihály templomhoz kapcsolódó feljegyzés, igazolás különböző munkák elvégzéséről. A munka elvégzését igazoló bejegyzés egyik aláírója Adam Kirnich, feltehetőleg maga a kézműves, a munkát elvégző iparos. A másik aláíró pedig a munka elvégzését hitelesítő személy, a kántortanító: „Melchior Mällä Praeceptor und Musicus be S. Mihael alhier in Oedenburg”. A feljegyzés teljes szövege, minuszkuláris átírásban a következő: „Anno 1690. den 12 Febr[uar]i] dißes werkh zugericht worden, auch das in der Mihaels d[?] kirchen droben. Adam K`rnich, Melchior Mälläy praceptor und musicus be S[ankt] Mihael alhier in Oedenburg Anno 1691. No. 24. Octobr[is].” Azaz: a munkát 1690. február 12-én a Szent Mihály templomban is elvégezte bizonyos Adam Kirnich, a munkavégzést pedig 1691. október 24-én igazolta a tanító és zenész Melchior Mälläy.

1673 előtt a katolikus népiskola tanítója nem kapott anyagi támogatást a soproni városvezetéstől. Bán János jegyezte fel „A Soproni Katolikus Konvent története” című eredetileg kéziratban maradt munkájában, hogy 1673 után Preiner Mátyás katolikus városbíró „már nem kérte, hanem követelte a kegyúri kötelezettség címén a katolikus kántor fizetését. A város nem mert ellentmondani, s közgyűlés megszavazott a kántornak évi ötven rajnai forintot, nyolc akó bort, húsz mérő rozstot és húsz szekér fát – ez utóbbit az iskola fűtésére is. Az első várostól fizetett kántortanító Grühlich Ferenc volt.”²⁴²⁽²⁴²⁾

Melchior Mälläy „praceptor et musicus” Franz Grühlich kántortanító utódként működött Sopronban 1690-től. Az évi jövedelme neki is ugyanannyi lehetett, mint az elődjéé, az első, 1673 után alkalmazott kántortanítóé. Eszerint Mollay Károly professzor jól sejtette 1993-ban, hogy a család őse valóban török lehetett, aki Buda visszavételénél, vagy esetleg Bécs 1683-as sikertelen török ostroma után, avagy még korábban esett fogságba. Korábbi mullah (mohamedán hit- és jogtudós, tanító vagy pap)²⁴³⁽²⁴³⁾ foglalkozását Sopronban mint katolikus kántortanító folytathatta. Feltételezésem szerint Melchior Mälläy lehetett a soproni Mollay-család őse. Török foglyok evangélikus vallásra téréséről Wohlmut János soproni krónikája gyakran ad hírt 1685 és 1705 között. Katolikus hitre tért török foglyokról eddig nem publikáltak adatot. A városi ²⁰²számadáskönyvek azonban talán még további adatot is őriznek Melchior Mälläy kántortanítóról, javadalmazásáról. Ilyen szempontból – a tanító katolikus vallásra téréséről – sem lenne tanulság nélküli a Kaleschiák-féle anyakönyv és napló kéziratának a

részletesebb tanulmányozása!²⁴⁴⁽²⁴⁴⁾

2007. LXI. ÉVFOLYAM 2. SZÁM / SOPRONI ARCOK / Kovács József László: Melchior Mollay praeceptor et musicus (1690–1691). Tisztelgés Mollay Károly halálának 10. évfordulóján / Nagy Alpár: Lomoschitz Pál tanár úr emlékére

Nagy Alpár: Lomoschitz Pál tanár úr emlékére

„Selig sind die Toten”

Lomoschitz Pál, a Benedek Elek Pedagógiai Főiskola nyugalmazott szakcsoportvezető tanára életének 97. évében, 2007. február 17-én örök nyugovóra tért. Sopron tiszteletet érdemlő idős muzsikus-pedagógusa gyászmise és búcsúszertartás után február 24-én végső nyugalomra lelt szülei mellett. Három hét kellett volna 97. életének betöltéséhez.

Kismartonban született 1910. március 8-án, olyan családban, ahol hagyományos volt a mozgás és a természet szeretete. Az ezekből fakadó örömök feltétlenül hozzájárultak életszemléletéhez Istentől kapott hosszú életében. Kerékpározott, úszott, kirándult; rendszeresen járta a természetet, az ország tájait. Mindezek mellett a zenében életre szólóan megtalálta „megfiatalító gyönyörűségét”, az ókori görög ideált, a test és lélek egységét, harmonikus szépségét. 90 évesen is azt vallotta, hogy „a humánium elengedhetetlen... A humánium tartást és kitartást ad egy életen át”. „Szinte törvényszerű volt annak idején, hogy zenével és pedagógiával foglalkozzam, nagyapámtól és édesapámtól gyermekként elleshettem az aktív muzsikálás és a tanítás ma már általam is nagyra becsült és csodálatosnak tartott titkait” – nyilatkozta 1997 januárjában.

A szombathelyi zeneiskolai osztályok elvégzése után Bárdos Alice, a jó nevű zenepedagógus készítette föl a budapesti Zeneakadémia főtanszakos hegedűvizsgájára, majd „pedagógiai és zenei vénáját egyesítve” énektanárként diplomázott az akadémia középiskolai énektanárképző szakán (1932–35), illetve ugyanott a tanítóképző intézeti ének-, zenetanárképző szakon (1935–37). Mindig büszkén, szeretetteljesen hangsúlyozta, hogy szerencsés embernek tartja magát, amiért „nagy mesterek tanítványa lehetett”, indexeit Dohnányi, Hubay, Bárdos Lajos, Bartha Dénes, Molnár Géza, Kókai Rezső, Harmath Artur, Ország Tivadar, Vaszy Viktor és mások írták alá. Diplomái megszerzése után Pécssett, és Kőszegen működött a tanítóképző intézetekben, ahol a hallgatók „szinte itták a zenei ismereteket”.

203A hegedűn, zongorán, orgonán játszó Lomoschitz Pál 1948-tól 1959-ig Sopronban a középfokú óvónőképzőben tanított, 1959 márciusától 1974. december 31-ig, nyugdíjazásáig, a Felsőfokú Óvónőképző Intézetbe nevezeték ki tanári státusba. Az itteni termékeny években az ének-zenei országos szakbizottság elnöki tisztségét is betöltötte. Az új iskolatípus zenei programjának kidolgozása területén kiemelkedő munkát végzett, és a felsőfokú óvónőképzők részére írt tankönyvekben bontakoztatta ki szakmai tudását, képességét. A tanári munka mellett a közművelődésben szintén aktív volt. A harmincas évek közepén tagja volt a Szombathelyi Kultúregyesületnek, a harmincas évek második felében játszott a Budapesti Hangversenyzenekarban, muzsikált a Szombathelyi és a Győri Szimfonikus Zenekarban, énekelt a Budapesti Egyetemi Énekkarban. Sopronban a helyi szimfonikus zenekar tagjaként, 1956-tól koncertmestereként működött évtizedeken át. Alapos instrumentális felkészültséggel, komoly tárgyi tudással, kifinomult műveltséggel szolgálta „a legnemesebb értékeket”, s azok hordozóját, az embert.